

А також, враховувати *специфіку* процесу гендерного виховання жінок-лідерів в діяльності громадських організацій і рухів: використання комунікативного підходу в навчанні жінок-лідерів громадських організацій і рухів; застосування нових методів навчання, таких як рольові ігри, психологічні тренінги, гендерні курси присвячені висвітленню проблем жінок, школи жіночого лідерства; моделювання ситуацій професійного напрямку, які створюють максимальне зближення виховного процесу й реальної практики: проведення нетривалих семінарів або літніх шкіл, які займаються впровадженням гендерної освіти для всіх верств населення.

Література:

1. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. - К.: "К.І.С.", 2004. - 536с.
2. Гендерний розвиток у суспільстві: (конспекти лекцій). - 2-е вид. - К: ПЦ "Фоліант", 2005. - 351с.
3. Введение в гендерные исследования: Учеб. Пособие// Под ред. А.И.Жеребковой. - Харьков: ХГЦИ: С.Пб.: Азетейя, 2001. - ч.1.
4. Т.Мельник Гендерна політика в Україні. - К., 1999.
5. Пугачев В.П. Руководство персоналом организации. - М., 2002.
6. Руководитель, коллектив, личность. Ред. К.Ладензак. - М., 1974.

СПРИЙНЯТТЯ ТВОРІВ ПЕЙЗАЖНОГО ЖИВОПИСУ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ СТУДЕНТІВ

Брижата І. Г.

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. Стаття присвячена проблемі формування творчої особистості майбутнього педагога мистецьких дисциплін. Обґрунтовані підходи до формування художньо-естетичного досвіду студентів шляхом сприйняття творів пейзажного живопису та розкриті механізми цього процесу.

Ключові слова. художньо-естетичний досвід, сприйняття творів мистецтва, рефлексія, художньо-творча самореалізація.

Анотация. Брижата И.Г. Восприятие произведений пейзажной живописи как фактор формирования художественно-эстетического опыта студентов. Статья посвящена проблеме формирования творческой личности будущего педагога дисциплин искусства. Обоснованы подходы к формированию художественно-эстетического опыта студентов путем восприятия произведений пейзажной живописи, а также раскрыты механизмы этого процесса.

Ключевые слова. художественно-эстетический опыт, восприятие произведений искусства, рефлексия, художественно-творческая самореализация.

Annotation. Bryzhata I. Perception of products of landscape painting as the factor of formation of art - aesthetic experience of students. Article is devoted to a problem of formation of the creative person of the future teacher of disciplines of art. Approaches to formation of art-aesthetic experience of students are proved by perception of products of landscape painting, and also mechanisms of this process are opened.

Keywords: art-aesthetic experience, perception of works of art, a reflection, art-creative self-realization.

Постановка проблеми. Створення зони європейської вищої освіти вимагає істотних змін в освіті України, її структурної реформи, впровадження і

реалізації ідей Болонського процесу. Одним із пріоритетних принципів перебудови сучасної української педагогічної освіти є її гуманізація та гуманітаризація. Прагнення реалізувати ці принципи в умовах сучасної соціокультурної ситуації потребує оновлення змісту художньо-естетичної підготовки майбутніх педагогів мистецьких дисциплін, які повинні мати не тільки фундаментальну гуманітарну підготовку, але й досвід особистісної художньо-творчої самореалізації. Це дозволить вирішити протиріччя, які виникають між потребою формування здатності особистості до творчої самореалізації та відсутністю методик її формування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Цілісний художньо-естетичний розвиток студентів забезпечується взаємодією різних видів мистецтва та координацією знань, умінь та уявлень студентів, що дозволить досягти якісно нового ступеню чуттєвого пізнання дійсності в контексті полікультурного образу світу. Таке поєднання дозволить відійти від вузькоспеціалізованого, одномірного підходу до мистецької освіти, завдяки чому можливо здійснити перехід суб'єктів освітніх процесів на позиції сучасних гуманістичних концепцій філософії освіти та мистецтва.

Даній проблемі приділила увагу значна кількість дослідників, про що свідчать їх наукові праці (В.Бутенко, М.Гончаренко, Л.Карпова, М.Леценко, В.Орлов, О.Рудницька, О.Щолокова та ін.). Дослідники стверджують, що образотворче мистецтво стимулює не тільки загальний художньо-естетичний розвиток студентів, але й їх творчі здібності та мислення, здатність до художнього самовираження та рефлексії.

Формулювання цілей статті. Створення адекватної запитам реальності світоглядно-виховної моделі мистецької освіти передбачає більш активне залучення студентів до процесу творчої самореалізації в ході накопичення художньо-естетичного досвіду. Суб'єктами спілкування в процесі пізнавальної діяльності виступають твори мистецтва, зокрема пейзажного живопису, які здатні здійснювати діалогічну взаємодію в системі "викладач – твір мистецтва – студент".

Визнано, що вищим проявом професійної культури вчителів мистецьких дисциплін є художньо-педагогічна творчість та її результати, адже у творчості особистість досягає доступного їй рівня свободи, що є умовою подальшого самовдосконалення. Без творчості неможливе сприйняття сучасних творів живопису, складність яких полягає в тому, що в їх структурі переплітаються і науковість, і художність. Саме тому, накопичення художньо-естетичного досвіду через спілкування з творами пейзажного живопису передбачає створення механізмів стимулювання творчої активності студентів через пошуки сутності і смислу в творах мистецтва.

Результати дослідження. Автори “Психологічної енциклопедії” наголошують, що сприймання визначається не сумою відчуттів, а “синтезом відчуттів і досвіду людини (її знань, потреб, інтересів, спрямованості), результатом якого є цілісний образ об’єкта” [4, с.336]. Цілісність сприймання виявляється як властивість перцептивного образу відображати предмет у всій сукупності його ознак, як єдине ціле.

Зауважимо, що саме українській пейзажній школі як живописному еквіваленту поетичних уявлень про природу притаманна, підвищена емоційність. Розкриття механізмів творчої самореалізації студентів передбачає установку на їх власні діалогічні взаємодії з творами пейзажного живопису.

Суттєвим є положення про те, що сприймання є полімодальним, тобто результатом спільної діяльності кількох аналізаторів, в основі яких лежить синтез відчуттів і досвіду. Щоб створити новий образ, треба репродукувати, оживити в пам’яті сприйняті у минулому враження, частка яких може бути відтворена через формулу: пам’ять – фантазія – мислення.

Роменець В. А. стверджує, що “образ предмета, який сприймається, завжди складається з чуттєвого враження і певного суб’єктивного доповнення, пов’язаного із досвідом людини” [5, с.133]. Це означає, що справжня художність творів живопису полягає не в умисному створенні ефектів присутності, а в правдивому, природному, невимушеному розкритті подій та явищ дійсності.

Художній образ світу, який передається засобами пейзажного живопису уявляє собою своєрідний візуальний текст, механізм сприйняття якого спрямовує студентів на пошук творчих рішень. В першу чергу, це потребує розвитку фантазії, яка саме й бере участь у сприйманні художньої картини, створюючи враження, що перед нами не полотно, а жива дійсність. Сприймаючи предмет частинами, ми, проте, отримуємо його цілісний образ, що було б неможливо без роботи фантазії. Це є підтвердженням думки дослідника психології творчості В.А.Роменця, що “процес фантазування, як і процес мислення, складається з чуттєвої та раціональної сторін, які виступають у тісній взаємодії” [5, с.135].

Для нас важливою стала думка дослідник В.Ф.Орлова, який наголошує, що “особливості сприйняття творів мистецтва як суб'єктів художньо-естетичного спілкування розкриваються через осмислення внутрішньої діалогової форми” [3, с.51]. Йдеться про форму, яка створюється зіставленням тональних і колірних контрастів у творах пейзажного живопису. Наприклад, ритмічно збалансовані композиції творів М.Бережного; узагальнена, систематизована і впорядкована ритмом площин, об'ємів, ліній форма творів Ю.Корнюкова; живописна симфонічність композицій О.Киселиці та ін.

Процес сприйняття абстрактно-колористичних творів І.Павельчук (“Три гори – три сосни”, “Ти – моє Північне Сяйво” та ін.) не дозволяє досягати компромісу між частковим та цілісним. Авторка, майстерно поєднуючи мистецьку уяву і реальну ситуацію, створює умови для оперування студентами суб'єктивними уявленнями та почуттями в процесі художньо-естетичної діяльності.

Твори пейзажного живопису є дією емоційної напруги при відносно спокійному фокусуванні образотворчого руху. Саме це створює сприятливі умови для виявлення в процесі художньо-естетичної діяльності студентів вміння переводити враження у вишукані, наповнені таємничо-метафоричним змістом образи. Доцільно використати вимоги до послідовності педагогічних дій студентів, які використовуються в зарубіжних технологіях: “придумай”,

“сплануй”, “реалізуй”, “проаналізуй”. Наприклад, спрямувати уявлення студентів на сприйняття стану душі (ніжної, тремтливої, делікатної) у творі Т.Джуса “У степу”; на сприйняття ознак душевного спокою в пейзажі мистця “Кінець літа” та ін. Складові педагогічних технологій творчого спрямування набувають яскраво вираженої гуманістичної спрямованості, що дає можливість використання широкого спектру культурологічних засобів емоційно-чуттєвого впливу на особистість.

Пейзажні твори збуджують уяву студентів кольоровим розмаїттям, бездоганною ритмікою кольорових плям, що потребує достатнього рівня розвитку асоціативного мислення (Твори Н. Блізнякової “Бузок”, “Місто”, “Осінь. Вітер” та ін.). При сприйнятті творів художниці студентам пропонується зануритися у спогади про неквапливі прогулянки на природі, відтворити романтичні асоціації щодо потаємного життя дерев, птахів, морської стихії тощо.

Іншого підходу потребує сприйняття творів пейзажного живопису, в яких присутній прихований драматизм (Наприклад, робота Н. Блізнякової “Сонце крізь тополі”). Важливим є не тільки вміння побачити зламаність ритмів кольорових плям, розбризану феєрію кольорів, але й відтворити ці відчуття у власній діяльності.

Саме пейзаж здатен передати чуттєвий відбиток феномену життя, емоційна проекція якого формує майбутню палітру власних творів вчителів мистецьких дисциплін. Пейзажні твори здатні створити просторову ілюзію, камерність образів, могутність та мажорність звучання, що дозволяє зберегти енергію цілісності, результатом якої є емоційний спокій. Така імпресійна налаштованість авторів творів пейзажного живопису проектує художньо-творчу діяльність студентів на витонченість сприйняття, та формування “почуття стилю”.

Висновки. Виходячи з означеного вище можна стверджувати, що традиційна модель мистецької освіти лише механічно вписується у сучасні вимоги до підготовки вчителів мистецьких дисциплін. Без розвитку фантазії,

навичок сприйняття творів мистецтва, зокрема пейзажного жанру, неможливо студентам осягнути інтегровану цілісну картину світу. Лише мистецька думка здатна так глибоко розкривати світ у всіх його проявах втаємничено від простого ока, що потребує створення авторських творчо-навчальних методик щодо формування художньо-творчого досвіду студентів.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Формування творчої особистості вчителя мистецьких дисциплін неможливе без накопичення досвіду художньо-творчої самореалізації. Розкриття окремих складових механізму його формування не вирішує в повному обсязі проблему становлення творчої особистості вчителя. Не можна відокремлювати цей процес від досвіду, що набувається індивідом у взаємодії з соціальним оточенням, від формування почуття причетності до соціальних подій. Більш розширене тематичне коло мистецьких творів дозволить активізувати процес набуття художньо-творчого досвіду майбутніми вчителя мистецьких дисциплін.

Література

1. Арихей А. Искусство и визуальное восприятие. – М.: Прогресс, 1974. – 392 с.
2. Леценко М.П. Зарубіжні технології підготовки вчителів до естетичного виховання. – К.: АПН України, Інститут пед. і псих. професійної освіти, 1996. – 192 с.
3. Орлов В.Ф. Професійне становлення майбутніх учителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: Монографія / За ред. Г.А.Зязюна. – К.: Наукова думка, 2003. – 262 с.
4. Психологічна енциклопедія / Упор. О.М.Степанов. – К.: Академвидав, 2006. – 424 с.
5. Роменець В.А. Психологія творчості: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – 288 с.
6. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навч. посібник. – К.: ТОВ «Інтерпроф», 2002. – 270 с.
7. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 504 с.

ПРОФЕСІЙНА САМОСТІЙНІСТЬ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ХУДОЖНЬОЇ ПРАЦІ У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ МИНУЛОГО

Бучківська В.В., Бучківська Г.В.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Анотація. В статті розглядається проблема професійної самостійності студентів - майбутніх вчителів художньої праці у працях відомих педагогів: В.Сухомлинського, В.Козакова, А.Макаренка, В.Безпалька та інших.

Ключові слова. інтенсифікація навчання, професійна підготовка, педагогічний досвід

Анотація. Бучковская В.В., Бучковская Г.В. «Профессиональная самостоятельность студентов - будущих учителей художественной работы в работах известных педагогов прошлого. В статье рассматривается